

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

УДК 504(075.8)

Лозовська Н.М.

кандидат економічних наук,
викладач економічних дисциплін,
Вінницький коледж

Національного університету харчових технологій

Струс Л.А.

викладач економічних дисциплін,
Вінницький коледж

Національного університету харчових технологій

**ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ
ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

У статті розглядаються проблеми формування креативного еколого-економічного мислення студентів в контексті сталого розвитку суспільства. Розглянуто сучасні ресурсо- та енергозберігаючі технології, основні напрямки та способи енергозбереження. Зосереджено увагу на формуванні та функціонуванні екологічних центрів при навчальних закладах, в яких проходить реалізація екологічних програм. Сформована структура типового інтерактивного тренінгового центру еколого-економічного спрямування. Наведена структура матеріально-технічного та інформаційного забезпечення, що сприятиме формуванню еколого-економічного мислення студентів. Окреслено напрямки роботи студентів і викладачів у тренінговому центрі та визначено проблеми взаємодії суспільства та навколишнього середовища.

Ключові слова: екологічна свідомість, екологічні проблеми, еколого-економічне мислення, економіка, інтерактивний тренінговий центр, ресурсозбереження, сталий розвиток.

**ФОРМИРОВАНИЕ КРЕАТИВНОГО ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ
СТУДЕНТОВ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ**

Лозовская Н.Н., Струс Л.А.

В статье рассматриваются проблемы формирования креативного эколого-экономического мышления студентов в контексте устойчивого развития общества. Рассмотрены современные ресурсо- и энергосберегающие технологии, основные направления и способы энергосбережения. Сосредоточено внимание на формировании экологического центра при учебных заведениях, в котором будет проходить реализация экологических программ. Сформировано структуру типичного интерактивного тренингового центра эколого-экономического направления. Представлена структура материально-технического и информационного обеспечения, которое будет способствовать формированию эколого-экономического мышления студентов. Определены направления работы студентов и преподавателей в тренинговом центре и определены проблемы взаимодействия общества и окружающей среды.

Ключевые слова: экологическое сознание, экологические проблемы, эколого-экономическое мышление, экономика, интерактивный тренинговый центр, ресурсосбережения, устойчивое развитие.

**THE FORMATION OF THE STUDENTS' CREATIVE ENVIRONMENTAL ECONOMIC
THINKING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Lozovska N., Strus L.

The problems of formation of creative ecological-economic thinking of students in the context of the sustainable development of the society are considered. Modern resource and energy saving technologies, main directions and methods of energy saving are researched. The focus is laid on the need of the formation and functioning of the ecological centres at educational institutions, which will become the implementation of environmental programmes. The structure of a typical interactive training centre of the ecological-economic orientation is formed. The structure of material-technical and informational support, which will contribute to the formation of the students' ecological-economic thinking, is presented. The directions of work of students and teachers in the training centre are identified. The problems of interaction between the society and environment are described.

Keywords: ecological consciousness, ecological problems, ecological-economic thinking, economy, interactive training centre, resource saving, sustainable development.

Постановка проблеми. Сталий розвиток суспільства є однією з найважливіших проблем сучасності. Дана проблематика неодноразово розглядалась на різноманітних конференціях, симпозіумах, з'їздах державного та світового рівня. В документах ООН сформована концепція сталого розвитку, що є сучасною альтернативою небезпечному розвитку населення планети.

Фундаментом сталого розвитку є освіта. В листопаді 2015 року під час 38-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО було прийнято Платформу для дій «Освіта – 2030», де вказано на необхідність екологізації навчання і виховання майбутніх фахівців.

На засіданні Колегії Міністерства освіти і науки України від 27.11.2015р. сформовано доповідну записку щодо екологізації вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку. У вказаній доповідній записці зазначено, що екологізація національної освіти на сучасному етапі її реформування – одне з найважливіших стратегічних завдань МОН України. Тому дослідження питань формування еколого-економічного мислення студентів задля сталого розвитку суспільства є особливо актуальним та потребує детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку еколого-економічного розвитку присвячено багато досліджень вчених, зокрема таких як Потапчук Л.В., Рижигов В.С., Романенко О., Стецюк К.В., Тодрина І.А., Свєєв С.В. та інших, але проблематика формування еколого-економічного мислення у студентів залишається недостатньо дослідженою.

Мета статті. Метою дослідження є шляхи та засоби формування еколого-економічного мислення у студентів ВНЗ в процесі функціонування інтерактивного тренінгового центру екологічного спрямування.

Виклад основного матеріалу. Глобальні проблеми сьогодення, пов'язані з зміною клімату, проблемами енергетичної, водної та ресурсної безпеки потребують нових рішень та інтеграції зусиль всієї світової спільноти.

Сьогодні глобальний світ зіштовхнувся з необхідністю переходу на стійкий інноваційний шлях розвитку, що забезпечує збереження розвитку суспільства в взаємодії з навколишнім середовищем у довгостроковій перспективі і захист від кризи в умовах негативних внутрішніх і зовнішніх впливів.

Шляхи попередження цього знайшли відображення в глобальній ідеї Конференції ООН по стійкому розвитку «RІO+20» «Майбутнє, яке ми хочемо». в основі є концепція переходу країн до «зеленої економіки», також варто зазначити, що Генеральна Асамблея ООН оголосила 2014-2024 роки Десятиліттям стійкої енергетики для всіх.

В стратегії розвитку міста Вінниця – 2020, однією з цілей є енергоефективність та захист навколишнього середовища, де зазначено, що місцеві громади з метою зниження негативного фінансового ефекту від зростання цін на енергоносії змушені ініціювати заходи щодо раціонального використання енергії на власному рівні. З іншого боку раціональне використання енергії є ефективним способом підвищення надійності енергопостачання та зниження викидів парникових газів та інших забруднювачів навколишнього середовища. Створення і збереження чистого та здорового міського

середовища – основне завдання, яке Вінниця буде розглядати в подальшому розвитку [8].

Україна займає активну позицію в питаннях забезпечення глобальної енергоекологічної безпеки, виробленні стратегічних механізмів переходу до «зеленої економіки». На нашу думку, необхідно прагнути до того, щоб стратегічний та енерго-екологічний вектор розвитку був не лише між державами, наукою та бізнесом, організаціями але й між поколіннями. Молодь повинна об'єднуватись на науково-освітній платформі для успішного розвитку і досягнення поставлених завдань, а вищі навчальні заклади повинні стати науково-інформаційними та освітніми центрами розвитку студентських ініціатив та молодіжного руху в галузі ресурсо- та енергоефективності. Сучасні ВНЗ повинні брати відповідальність в просуванні ідей стійкого розвитку. Необхідним є формування у ВНЗ суспільних змін до створення нових структур типу центрів, котрі через навчальні програми, наукові проекти на основі енерго- та ресурсозбереження, збір і трансформацію відходів, розвиток екопарків і екотуризму, екоосвіти і виховання екологічної культури.

Для виявлення можливостей впровадження ресурсо- та енергоефективного виробництва підприємству необхідно поглиблений системний аналіз виробничих процесів та характеристик обладнання. Для здійснення цього процесу підприємства запрошують аудиторів, що є досить вартісним.

На промислових підприємствах впровадженню даного виробництва сприяє технічна база та професіоналізм кадрів. Такі виклики сьогодення потребують підготовку фахівців, які б в повній мірі володіли навиками енергоефективного стилю життя. Тому ми пропонуємо створення в навчальних закладах тренінгових центрів, які мають за мету організувати навчання студентів та викладачів усіх спеціальностей методики ресурсо- та енергоефективного виробництва, що суттєво підвищить їх конкурентоспроможний потенціал на ринку праці.

Інтерактивний тренінговий центр спрямований на розвиток необхідних для ХХІ століття навичок креативного еколого-економічного мислення для сталого суспільного розвитку, здатності розв'язувати комплексні завдання та проблеми витрат всіх енергоресурсів та матеріальних ресурсів, що є одним з важливих завдань на рівні мікро- та макроекономіки, а також на рівні кожної сім'ї.

Основні напрями енергозбереження зображені на рис. 1.

Існують такі види сучасних ресурсо- та енергозберігаючих технологій: ресурсозберігаючі технології на підприємствах, енергозберігаючі технології на підприємствах, енергозберігаючі технології на транспорті, енергозберігаючі технології на рівні окремої родини.

Отже, така кількість напрямів та способів енерго- та ресурсозбереження, потребує підготовки екологічно гармонійних фахівців, здатних уникати проблем у взаємодії з природним середовищем та бути відповідальними за майбутнє планети. Освітні заклади мають усі можливості для формування у студентів нового типу мислення, навиків енергоефективного стилю життя, що ґрунтується на розумінні цінності споживання ресурсів, позитивного впливу ресурсозбереження на екологію. Як для викладачів, так і для студентів важ-

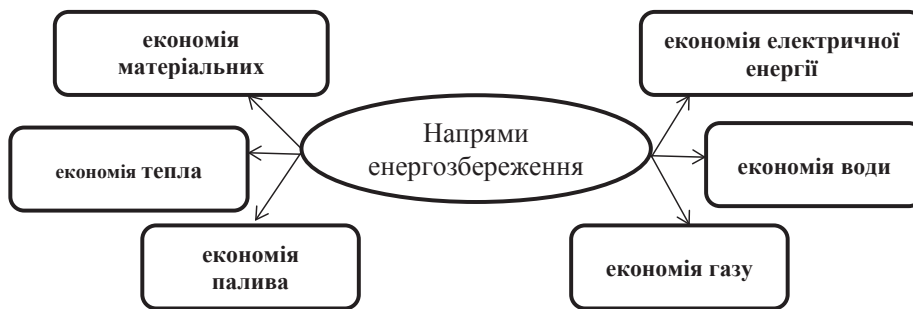

Рис. 1. Основні напрями енергозбереження

Джерело: сформовано авторами на основі опрацьованої літератури

ливо знати основи ресурсо- та енергозбереження, принципи ресурсоефективного виробництва.

В світовій практиці саме через екологічні центри проходить реалізація екологічних програм. Надзвичайно важливим є те, що основними проектоформуєчими і активно діючими особами таких екологічних центрів мають бути студенти, молоді особи, креативний потенціал яких можна найбільш повно розкрити при виконанні різноманітних програм. Механізм фор-

мування енергетично та екологічно грамотної поведінки споживачів ресурсів наведений на рис. 2.

В основі роботи інтерактивного тренінгового центру лежить науковий підхід, що базується на застосуванні у навчально-виховному процесі технології креативного еколого-економічного мислення.

Процес формування енергетично та екологічно грамотної поведінки споживачів ресурсів відбувається в системі функціонування у навчальному закладі лабо-

Рис. 2. Механізм формування енергетично та екологічно грамотної поведінки споживачів ресурсів

Джерело: сформовано авторами на основі опрацьованої літератури

Рис. 3. Структура матеріально-технічного та інформаційного забезпечення лабораторії сталого енергетичного розвитку та захисту довкілля

Джерело: сформовано авторами

раторії сталого енергетичного розвитку та захисту довкілля. Для зацікавлених осіб в центрі також можна надавати послуги:

1. Моніторинг якості та проведення аналізу води, розробка схем її доочищення у випадку необхідності; аналіз ринку фільтрів води та інваріантний пошук для їх оптимального використання.

2. Використання результатів краудсорсингових досліджень екологічних показників і стану довкілля.

В лабораторії сталого розвитку відбуватиметься набуття компетенцій студентів необхідних для сталого розвитку. Структура матеріально-технічного та інформаційного забезпечення лабораторії сталого енергетичного розвитку та захисту довкілля наведена на рис. 3.

Для функціонування інтерактивного тренінгового центру доречно використовувати комплекс інформаційних та методичних матеріалів, який містить такі структурні елементи:

1. Навчально-теоретичний контент:
  - енергія та енергокористування, його історія, сучасність, прогнози на майбутнє;
  - відновлювальна енергетика;
  - енергозбереження в побуті;
  - ресурсо- та енергозбереження;
  - екозбереження;
  - пропаганда стратегії сталого розвитку.
  - словники термінів за напрямками.
2. Прикладне програмне забезпечення:
  - веб-сайт;

- спеціалізоване програмне забезпечення функціонування центру.

3.Інноваційна база:

- передові технології;
- винаходи;
- устаткування у сфері ресурсо-, енергозбереження та охорони довкілля.

4.Нормативно-інформаційна база:

- центр досліджень енергетики
- портал zhytlo.in.ua;
- портал «Своє тепло» (svoeteplo.org);
- портал «Україна комунальна» (kg portal.com.ua);
- Energy Evolution UAenergy (evolution.wix.com/main);
- Еко клуб Рівне (ecoclubrivne.org);
- Eco town (ecotown.com.ua);
- системи екологічного менеджменту;
- системи енергетичного менеджменту;
- методи контролю води, тощо.

5.Відео ресурси:

- відео уроки;
- вебінари;
- онлайн- конференції;
- презентації.

Висновки. Майбутній спеціаліст повинен бути екологічно грамотним, розуміти взаємозв'язки в природі, орієнтуватись в екологічній проблематиці, вміти вирішувати побутові екологічні проблеми, мати екологічну культуру та екологічне мислення. знати причини виникнення екологічних проблем та шляхи їх

розв'язання, тобто мати певні екологічні знання, екологічну свідомість та екологічну культуру. Важлива роль у формуванні екологічних знань, еколого-економічного мислення майбутніх спеціалістів належить особистості викладача, його професійній майстерності.

Отже, можна зробити висновок, що тільки єдність пізнання, переконання і дії студентів допомагає виховувати в майбутніх спеціалістів почуття відповідального ставлення до навколишнього середовища, до рідної Землі.

1. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org/ru/index.html> (дата звернення 10.03.2018).
2. Потапчук Л.В. Екологічна культура в теорії й практиці пізнання довкілля. Психологічні перспективи Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; Ін-т соц. та політ. психології АПН України. Луцьк, 2011. Вип. 17. С. 212-220.
3. Рижиков В.С. Економічна культура: історичний аспект, аналіз та перспективи розвитку в умовах становлення економічних відносин ринкового типу. Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал / ВНЗ «Нац. акад. управління». Київ, 2015. № 1 (163). С. 52-58.
4. Романенко О. Економічна культура у системі чинників розвитку національних господарств . Банківська справа: науково-практичне видання / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2013. № 9/10 (117). С. 36-42.
5. Семенюк Н. Екологічна культура – необхідний фактор безпечної перспективи розвитку суспільства. Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис / Мін. освіти і науки Укр.; АПНУ, Ін-т вищ. освіти АПНУ. Київ, 2010. № 2 (37). С. 14-21.
6. Стецюк К.В. Екологічна культура аграрія в контексті збалансованого розвитку. Екологічний вісник : науково-популярний екологічний журнал / Всеукраїнська екол. ліга; ТОВ «Центр екол. освіти та інформації». Київ, 2013. № 3 (78), травень – червень. С. 26-27.
7. Стецюк К. Екологічна культура як джерело ціннісних орієнтацій освіти для збалансованого розвитку. Вища школа: науково-практичне видання Міністерство освіти і науки України. Київ, 2011. № 7/8. С. 96-103.
8. Стратегія розвитку «Вінниця – 2020». URL: <http://www.vmr.gov.ua/TransparentCity/Lists/StrategyVinn2020/Default.aspx> (дата звернення 10.03.2018).
9. Тодріна І.А., Євсєєв С.В. Економічна освіта й економічна культура суспільства: сутність та особливості. Новий колегіум : науковий інформаційний журнал : проблеми вищої освіти / Харків. нац. ун-т радіоелектроніки; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2016. № 4 (86). С. 20-25.
10. Хилько М.І. Екологічна культура – нова парадигма філософії культури, духу й поступу. Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2011. С. 223-245.

E-mail: nata19832@ukr.net

E-mail: mila3011@meta.ua

УДК [338.2+005.7]/591.5

Попик О.В.

аспірант,

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

Національної академії наук України, м. Одеса

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЯЦІЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН (ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД)

У дослідженні проводиться аналіз передумов виникнення несприятливих соціо-екологічних ситуацій в українських містах у зв'язку зі стрімким збільшення чисельності безпритульних тварин. Сформовані основні інструменти контролю та регулювання кількості домашніх тварин гуманними методами. Представлений авторській екологоорієнтований підхід в питаннях формування муніципальної політики щодо регулювання чисельності безпритульних тварин в межах урбанізованого простору. Визначені основні джерела фінансування та механізми залучення стейкхолдерів в загальний процес екологоорієнтованого управління на місцевому рівні.

Ключові слова: безпритульні тварини, гуманне поводження, механізми забезпечення, система екологоорієнтованого управління, урбанізовані території.